

Stortinget 2.12.88  
Debatten om Perspektivmeldingen

Med forbehold om endringer  
SPERRET til

Statsminister  
Gro Harlem Brundtland

Jeg vil gjerne minne om et helt vesentlig perspektiv i det politiske arbeid vi står midt oppe i:

"Situasjonen krever omfattende reformer som leder til bedre utnyttelse av landets menneskelige og materielle ressurser, og som gir en mer rettferdig fordeling av goder og byrder."

Dette sentrale budskapet i regjeringserklæringen fra mai 1986 har hele tiden vært en ledetråd i Regjeringens arbeid. Dette ble utdypet i Perspektivmeldingen som trakk opp den videre strategien for å kunne rette opp norsk økonomi.

I meldingen la vi særlig vekt på et planmessig arbeid for å øke vekstevnen i økonomien og fremme en mer balansert næringsutvikling ved å dempe veksten i kostnadene og stimulere til omstilling, nyskapning og økt produktivitet.

Det er gledelig å konstatere at komiteen slutter seg til denne hovedstrategien. Et flertall i Stortinget har sluttet opp om en slik ansvarlig økonomisk politikk med nødvendige reformer siden omleggingen startet i 1986.

Landet sto den gangen overfor den alvorligste økonomiske krisesituasjon på mange år, bl.a. med en ukontrollert og lånefinansiert vekst i det private forbruket. Da oljeprisene også falt, var krisen et faktum. Virkningene av krisen vil likevel være tyngst i det året vi nå går inn i, nå når vi er et godt stykke på vei med å rydde opp i uføret.

Da vi i 1986 sto med det største underskuddet blant OECD-landene, var det klart at vi måtte bruke mindre og produsere mer. Likevel vil jeg minne om at tilstramningen ikke er større enn at vi nå har et forbruksnivå som det i 1985 var bred enighet om at vi først kunne nå i 1989.

På flere av de områdene som for to år siden var de aller mest alvorlige, ser vi i dag gode resultater. Eksporten øker raskt. Og det er ikke bare de tradisjonelle eksportnæringene som har høykonjunktur. Eksportveksten har også stor bredde. Vi ser nå gode muligheter for å komme ned på samme pris- og kostnadsstigning som i våre konkurrentland. Det viser at kursen har vært riktig.

Men nye oppgaver venter. Snuoperasjonen for å sikre konkurranseevne, verdiskaping og et varig grunnlag for sysselsettingen er ennå ikke gjennomført. Vi har snart redusert underskuddet til en fjerdedel av hva det var i 1986. Likevel bruker vi fortsatt mer enn vi tjener. Og vi kan ikke stole på at oljeprisene skal stige kraftig og redde oss enda en gang - slik de gjorde i begynnelsen av 1980-årene. Vi må stole på egne krefter.

Økt produktivitet betyr krav til innsats. Men det betyr også mer fantasi, samarbeid og glede over arbeid og over meningsfylte resultater. Det betyr utdanning, forskning og markedsinnsats.

Det må skapes sterkere vekst i de konkurranseutsatte næringene. Investeringene der må økes. Allerede i salderingsproposisjonen om en uke vil vi bl.a. foreslå tiltak som kan bedre egenkapitalsituasjonen i bedriftene. Det må bli større effektivitet i hele næringslivet og i den offentlige sektoren.

I den omleggingen som vi har vært gjennom de siste årene, har det ikke vært til å komme utenom at det måtte gjennomføres en viss innstramning i de skjermede næringene. Det har vært en nødvendig linje som det ikke hadde vært mulig å unngå. Mange arbeidsplasser i disse næringene var desverre ikke basert på et sunt økonomisk grunnlag.

Arbeidsløshet er urettferdig og en sløsing med verdifulle ressurser. Derfor vil regjeringen ikke sky noen anstrengelser for å bekjempe ledigheten og lette problemene for dem som nå rammes. Det blir nå iverksatt omfattende arbeidsmarkedstiltak, og vi vil om nødvendig komme tilbake til Stortinget med nye forslag.

Det er et viktig poeng at de mer kortsiktige arbeidsmarkedstiltak er ledd i en langsiktig strategi. De skal øke den enkeltes muligheter i arbeidslivet og være en investering i et tryggere og mer konkurransedyktig næringsliv. Perspektivet om kunnskap og livslang læring er i meldingen en sentral del også av arbeidsmarkedspolitikken.

Kunnskap foreldes raskere enn før, samtidig som den får økende økonomisk betydning. I den situasjon vi nå har i arbeidsmarkedet, ser vi at det er viktig med en ekstra kraftinnsats på dette feltet. Etterhvert tror jeg vi vil se at opplæringsdelen av arbeidsmarkedspolitikken permanent må bli mer omfattende enn før. Arbeidslivet er blitt mer spesialisert og kravene til kunnskap større. Myndighetene og næringslivet må derfor samarbeide om et system som gjør det enklere for de som ønsker det å skifte yrke. Her må også yrkesorganisasjonene være villige til å tenke nytt og vise smidighet, slik at ikke ensidige profesjonskrav hindrer fornuftige løsninger.

Vi kommer ikke utenom en omstillingsprosess hvis vi skal kunne trygge sysselsettingen også på lengre sikt. For det er bare lønnsomme arbeidsplasser som er trygge arbeidsplasser.

Det er ingen tvil om at en omstillingspolitikk med sikte på å styrke de konkurranseutsatte næringene samtidig er til fordel for distriktene. En stor del av de konkurranseutsatte næringene ligger i distriktene, mens de skjermede næringene mest er lokalisert i byområdene.

Det har vist seg nok en gang at vi i Norge har evne til å ta et krafttak når det kreves. I en periode med lav vekst i de offentlige budsjettene har vi gjennomført reformer og fått til nye tilbud og nye løsninger. Alt dette viser at det nytter å

styre og å ta politiske valg. Det er gjennomført omfattende sosiale reformer siden 1986. Det er vist vilje til å prioritere. Det kan her være på sin plass å minne om den nesten totale mangel på reform som preget velferdspolitikken tidligere på 80-tallet.

Regjeringen ser en sterk og moderne offentlig sektor som hjørnesteinen i velferdssamfunnet. I en økonomisk vanskelig tid øker kravene til fornyelse og mer effektiv bruk av ressursene her som på alle andre områder. I arbeidet med å utvikle velferdssamfunnet er vi særlig opptatt av å utvikle videre samspillet mellom det offentlige og de private, frivillige, kollektive tiltakene.

Kommuner og fylker vil aldri kunne stå for alt vi trenger av kulturliv, omsorgshjelp og tilsyn for barn og eldre. Det offentlige må ligge som en fast kjerne som gir trygghet og rettferdig fordeling. Det vi ofte kaller den tredje sektor må komme i tillegg, slik at vi rekker ut til alle og utløser enda flere krefter. Mange vil se seg tjent med å gå sammen om å løse felles oppgaver, slik som å etablere aktivitetstilbud for småskolebarna om ettermiddagen. Andre opplever at livet også blir mer meningsfylt om de på frivillig grunnlag gjør en innsats for andre, i idrettslag og foreninger. Det er alt dette som utdyper og styrker velferden, og vår evne til solidaritet, nærhet og fellesskap.

Det å forme og stimulere samspillet mellom det offentlige ansvaret og den tredje sektor er en helt sentral politisk oppgave i årene framover. Vi kan utløse nye krefter, samtidig som vi fornyer og forbedrer de tjenester og sosiale rettigheter vi er stolte av å ha utviklet i vårt velferdssamfunn.